View the original article

ВИБІР РЕДАКЦІЇ: СВІТ

ЄС критикують за виключення росіян із «Еразмус+»

Рікард Йозвяк

27 листопада 2026, 15:41

Програму «Еразмус+» здебільшого асоціюють із обміном студентами університетів як у межах блоку, так і за його межами

Заява Європейської комісії про те, що вона закриває доступ до своєї флагманської освітньої програми «Еразмус+» для осіб, які проживають у Росії, зазнала критики з боку кількох російських опозиціонерів, які побоювалися, що це насправді сприятиме планам президента Росії Володимира Путіна щодо подальшої ізоляції його країни від Європи.

Це рішення – ще одна спроба чинити тиск на Москву на тлі її тотальної війни проти України – було опубліковано 18 листопада в оновлених рекомендаціях

програми «Еразмус+».

У документі зазначено, що «організації, які базуються в Росії, та особи, які проживають у Росії, не можуть брати участь у жодних заходах у рамках цієї програми в будь-якій якості».

Після цього кроку критик Кремля, який перебуває у вигнанні, **Михайло Ходорковський** написав у соцмережах, що «Путін роками відрізав росіян від Європи. Європейська комісія щойно йому в цьому допомогла».

«Навіть під час Холодної війни демократичні країни налагоджували освітні обміни з Радянським Союзом. Вони вірили в привабливість своїх суспільств і розуміли, як діє «м'яка сила»: знайомство з іншим способом життя дозволяє досягти того, чого не можуть досягти заборони», – додав Ходорковський.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
«Солдати у спортивному вбранні». Візи, санкції, гроші: як ЄС шукає заборони для російських спортсменів

«М'яка сила» ЄС

Після повномасштабного вторгнення Кремля в Україну на початку 2022 року ЄС виключив із програми «Еразмус+» російські університети та інші освітні організації, які отримували щонайменше половину свого фінансування від держави.

Однак у ній було збережено право випускників у Росії подавати заявки індивідуально, при цьому представники ЄС стверджували, що молоді росіяни все ж повинні мати можливість побачити Європу «такою, якою вона є насправді», поза межами дедалі більш негативної російської державної пропаганди.

Ця можливість передбачала можливість навчання за магістерськими програмами в європейських університетах терміном до двох років та отримання стипендій для покриття таких витрат, як орендна плата та інші витрати на проживання.

Відповідно до нещодавнього рішення, починаючи з 2027 року це більше не буде можливим – хоча програма залишатиметься доступною для тих, хто вступив до

неї у 2025 або 2026 році, а також для громадян Росії, які проживають у європейських країнах.

Кирило Мартинов, головний редактор видання «Новая газета Европа», яке працює зі столиці Латвії – Риги – і значною мірою фінансується Заходом, попередив у дописі в соцмережах, що ЄС, схоже, зрікся Росії і натомість будує навколо неї «рів із крокодилами».

Він додав, що «європейці воліють вірити, що Росії не існує: у неї немає майбутнього, внутрішні політичні процеси приречені на стагнацію, нічого ніколи не зміниться, і немає сенсу продовжувати дискусію з цього приводу».

Європейська комісія виступила на захист цього рішення. «Ми розуміємо, що молодь не несе відповідальності за війну в Україні», – заявила Радіо Свобода **Ева Грнчірова**, речниця комісії з питань освіти. «Саме тому ми зберегли можливість обмінів навіть після початку війни».

«Але оскільки ми посилюємо тиск на Росію і бачимо, що Путін досі вбиває людей в Україні, нам потрібно вжити додаткових заходів, тому зараз ми обмежуємо будь-який обмін у рамках програми «Еразмус+», – сказала Грнчірова.

Вона також додала, що Україна й надалі залишатиметься пріоритетом для цієї програми в найближчі роки.

За останні п’ять років Київ отримав 270 мільйонів євро на підтримку українських студентів та освітніх організацій. Брюссель також профінансував придбання понад 1,5 мільйона українських шкільних підручників, щоб діти могли продовжувати навчання під час війни.

Кількість заявників на програму «Еразмус+» з Росії зменшилася

Окремо, один із чиновників ЄС, обізнаний із цим питанням, який не має повноважень висловлюватися офіційно, повідомив Радіо Свобода, що існували, в основному, дві причини для обмеження доступу росіянам.

По-перше, скорочення кількості заявників. За останні п’ять років у програмі взяли участь лише близько 1 300 осіб з Росії, тоді як у 2014–2020 роках їх було понад 13 000.

По-друге, ті росіяни, які все-таки скористалися програмою «Еразмус+», переважно використовували її для навчання в Сербії та Туреччині – країнах, що не входять до ЄС, – куди було простіше поїхати, оскільки там не потрібно було проходити таку саму візову процедуру, як при в’їзді до Шенгенської зони ЄС, або ж така процедура була мінімальною.

За словами цього чиновника, рішення про поїздку до цих країн «суперечило меті», яку спочатку ставив Брюссель, дозволивши молодим росіянам і надалі брати участь у програмі «Еразмус+».

Виключення громадян Росії з програми «Еразмус+» відбувається на тлі того, як Брюссель прагне ще більше обмежити можливості різних категорій росіян щодо поїздок до ЄС.

У наступному пакеті санкцій ЄС, з яким ознайомилося Радіо Свобода і який було представлено країнам-членам блоку на початку цього тижня, пропонується заборонити колишнім російським військовослужбовцям отримувати туристичні візи ЄС, і надалі не допускати російських спортсменів до участі у змаганнях із використанням національних символів на території блоку, а також ускладнити російським дипломатам, акредитованим в ЄС, пересування в межах блоку.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Щоб оточити Росію «ровом із крокодилами»? Чому ЄС закрила Erasmus+ для росіян

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Рассвет» на порозі. Як російський аналог Starlink вплине на поле бою: загрози

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Чибіс долітався». Прояв конфлікту російських еліт у затриманні губернатора Мурманської області

Рікард Йозвяк

Редактор Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода з питань Європи. Раніше працював кореспондентом РВЄ/РС у Брюсселі

Суспільство | Вибір редакції: світ

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.